

IN MEMORIAM AKADEMIK VLADIMIR DEVIDÉ
(ZAGREB, 3. 5. 1925. – ZAGREB, 22. 8. 2010.)

Dana 22. kolovoza 2010. u Zagrebu je u 86. godini preminuo ugledni matematičar, japanolog i književnik akademik Vladimir Devidé, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za matematičke, fizičke i kemijske znanosti i professor emeritus Sveučilišta u Zagrebu.

Vladimir Devidé rođen je 3. svibnja 1925. godine u Zagrebu gdje je polazio Realnu gimnaziju i maturirao 1944. godine. Na Građevinskom odsjeku. Tehničkog fakulteta u Zagrebu diplomirao je 1951. godine, a doktorsku disertaciju iz područja matematičkih znanosti Jedna klasa grupoida obranio je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1956. godine. Od 1951. do 1957. bio je asistent, a od tada do 1958. docent na Katedri za matematiku Elektrotehničkog fakulteta u Zagrebu. Od 1958. do 1960. docent, od 1960. do 1965. izvanredni profesor, a od tada do umirovljenja 1990. godine bio je redoviti profesor Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. Predstojnik Katedre za matematiku Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu bio je do 1975. godine. Godine 1990. izabran je za profesora emeritusa Sveučilišta u Zagrebu.

Godine 1973. postao je izvanredni član, a od 1990. bio je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za matematičke, fizičke i kemijske znanosti.

Vladimir Devidé je najzaslužniji za pokretanje znanstvenog rada na matematičkoj logici u Hrvatskoj. Objavio je prvi udžbenik iz matematičke logike na hrvatskom jeziku "Matematička logika". Njegovi kolegiji "Matematička logika" i "Turingovi strojevi i rekurzivne funkcije" održani na postdiplomskom studiju zagrebačkog PMF-a prvi su takvi kolegiji u Hrvatskoj. Osnovao je i niz godina vodio Seminar za osnove matematike (teoriju skupova i matematičku logiku) Instituta za matematiku Sveučilišta u Zagrebu (kasnije MO-PMF Sveučilišta u Zagrebu) te bio predstojnik odgovarajućeg odjela Instituta. Time je znatno pridonio da se veći broj mladih matematičara u Hrvatskoj usmjeri u ta područja matematike.

Znanstveni interes Vladimira Devidéa je veoma širok i zadire u mnoga područja matematike kao što su elementarna geometrija, matematička logika, algebra, posebno teorija grupa, teorija skupova, formalizirana aritmetika i drugo. U tim područjima objavio je 41 znanstveni rad u časopisima Rad JAZU, Glasnik matematički, Zagreb i Vesnik matematičko-fizički, Beograd, te u 12 inozemnih znanstvenih matematičkih časopisa iz Australije, Nizozemske, DR Njemačke, SR Njemačke, Švicarske, ČSSR, Mađarske, Poljske, Portugala i SAD. O njima je u američkim, sovjetskim, njemačkim i francuskim referativnim časopisima objavljeno oko 120 prikaza, a rad "A Proof of Zermelo's Theorem"; The Journal of Symbolic Logic 32, 366; New Brunswick 1967. reproduciran je u cijelosti u časopisu "Referativnyj žurnal Matematika" u Moskvi. Pojedini rezultati znanstvenih radova ušli su i citiraju se u nekim standardnim inozemnim udžbenicima i monografijama; npr. rad "Ein Problem über Wägen" u knjizi A. Fraenkel, J. Bar Hillel, Abstract Set Theory, Amsterdam; rad "Eine Charakterisierung des Ordnungstypus der Menge der ganzen Zahlen mittels der Nachfolger-funktion" u knjizi O. Boruvka, Gruppoiden und Gruppentheorie i u knjizi A. Fraenkel, Foundations of Set Theory; rad "Über eine Klasse von Gruppoiden" u knjizi A. G. Kuroš, Obščaja algebra, Moskva. Na neke od navedenih radova nadovezali su istraživanja neki naši i inozemni matematičari; npr. na rad "Über eine Klasse von Gruppoiden" V.D. Bjelousov, SSSR; na rad "Plane Pre-projective Geometries" R.H.F. Denniston, Velika britanija i V. Havel, ČSSR; na rad "An Axiom-System for the Classical Two-valued $\{\supset, \&, \dot{\}$ -propositional Logic" M. Milici, Rumunjska.

Stručni rad Vladimira Devidéa iz područja matematike je veoma obiman i raznovrstan. U domaćim i inozemnim časopisima i knjigama objavio je oko 300 stručnih radova iz područja matematike. Također je napisao veći broj recenzija, prikaza, knjiga i monografija. Niz godina je bio referent za matematičku logiku, apstraktnu algebru, teoriju skupova i elementarnu višedimenzionalnu geometriju američkog referativnog časopisa "Mathematical Reviews" i njemačkog referativnog časopisa "Zentralblatt für Mathematik".

Bio je voditelj ili član komisije za ocjenu i obranu 26 doktorskih disertacija i 19 magistarskih radova.

Sudjelovao je na više od 20 matematičkih kongresa i simpozija u nas i u inozemstvu (Austrija, Sovjetski savez, Češka, Slovačka, Nizozemska, Australija, Izrael, Francuska, Mađarska, Poljska, SAD i Japan). Prilikom tih boravaka održao je oko 60 javnih predavanja iz područja svog znanstvenog rada.

Bio je član Association for Symbolic Logic, SAD, zatim Odbora za Orijentalne studije JAZU, od 1970. član Društva hrvatskih književnika, od 1981. P.E.N. Centra Hrvatske, od 1991. član Haiku International Association, Japan, od 2000. član i savjetnik World Haiku Association te od 1999. počasni predsjednik Društva hrvatskih haiku pjesnika i počasni član Njemačkog haiku društva.

Nastavni rad Vladimira Devidéa također je bio veoma značajan. Pored redovnih kolegija iz više matematike na Fakultetu strojarstva i brodogradnje, predavao je na postdiplomskom studiju na Fakultetu strojarstva i brodogradnje, Građevinskom fakultetu i Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, te tri školske godine na Međunarodnom postdiplomskom centru u Dubrovniku. Na Monash univerzitetu u Melbourneu, Australija predavao je matematičku analizu, teoriju skupova i teoriju rekurzivnih funkcija, te matematičku logiku.

Vladimir Devidé je za svoj rad dobio brojna priznanja u zemlji i inozemstvu: Orden rada sa zlatnim vijencem 1965. godine, Nagradu "Ruđer Bošković" za znanstveni rad na području matematičkih znanosti 1969. godine, Međunarodnu nagradu "Le Prix C.I.D.A.L.C" za TV nastavni film "Matematika i umjetnost" 1977. godine, Nagradu grada Zagreba za matematički i literarni rad 1982. godine, Odlikovanje vlade Japana Zuhôshô (Svetoga blaga) za zasluge u razvitku prijateljskih odnosa Japana i Jugoslavije na području kulture 1983. godine, Državnu nagradu Republike Hrvatske za životno djelo iz područja prirodnih znanosti (matematika) 2003. godine i Priznanje japanskog Ministarstva prosvjete, kulture, športa, znanosti i tehnologije za istaknuti doprinos i međunarodno promicanje razumijevanja između Japana i Istočne Europe 2004. godine.

Vladimir Devidé bio je u Hrvatskoj najpoznatiji promicatelj i proučavatelj japanske književnosti. U nizu hrvatskih gradova održao je oko 250 popularnih i stručnih predavanja iz područja japanske kulture, povijesti i umjetnosti. Objavio je ukupno 17 knjiga poezije, esejistike i prikaza nekih područja japanologije. Sudjelovao je na međunarodnim natjecanjima haiku poezije i primio deset uglednih nagrada. Pojedine od spomenutih knjiga vrlo su povoljno ocijenjene u nas i u inozemstvu, među ostalim i od japanskoga Dvora. Godine 1977. napisao je sinopsise za 8 polusatnih TV-emisija o japanskoj povijesti kulture, te je na Hrvatskom radiju u nizu emisija govorio o japanskoj književnosti. Svojim je člancima i javnim predavanjima bio glavni poticatelj velikog razvoja našeg haiku pjesništva.

KNJIGE (IZ PODRUČJA KNJIŽEVNOSTI I JAPANOLOGIJE)

- [1] Japanska haiku poezija i njen kulturnopovijesni okvir; I. izd. vlast. nakl. Zagreb 1970., 2. i 3. izd. Liber, Zagreb 1976, 1977, 4. izd. Cankarjeva založba, Zagreb 1985, 5. izd. Zagrebačka naklada, 2003. (284 str.).
- [2] Japan - tradicija i suvremenost; CIP/Liber, Zagreb 1987. (224 str.).
- [3] Japanska književnost; poglavlje u knjizi "Povijest svjetske književnosti" knjiga 1, str. 605-649, 691/2, Mladost, Zagreb 1982.
- [4] Iz japanske književnosti; Spekatar, Zagreb 1985. (308 str.).
- [5] Japan - poezija i zbilja; Alfa, Zagreb 1987. (288 str.).
- [6] Japan za djecu; Dječje novine, Gornji Milanovac 1987. (76 str.).
- [7] Japan - prošlost i budućnost u sadašnjosti; Znanje, Zagreb 1988. (252 str.).
- [8] Razgovori o haiku poeziji; Književni krug, Knjaževac 1991. (104 str.).
- [9] Bijeli cvijet; 1. izd. mladost, zagreb 1988., 2. izd. MGV, Zagreb 1994. (96 str.).
- [10] Zen; Znanje, Zagreb 1992, 1993. (370 str.).
- [11] Renge (zajedno s T. Maretićem i Z. Petrovićem); Sipar, Zagreb 1995. (110 str.).
- [12] Antidnevnik prisjećanja; Znanje, Zagreb 1995. (284 str.).
- [13] Antologija hrvatskog haiku pjesništva; P.I.P, Zagreb 1995. (400 str.).
- [14] Haibuni - riječ i slika (zajedno s Nadom Žiljak), FS, Zagreb 1997. (80 str.).
- [15] Haibun - Words and Pictures (engleska verzija br. 14); FS, Zagreb 1997. (80 str.).
- [16] Haibun - Wort und Bild (njemačka verzija br. 14).
- [17] Trenutak - nizovi haiku / Haiku Sequences - The Moment; Ceres, Zagreb 1997. (152 str.).

KNJIGE (IZ PODRUČJA MATEMATIKE)

SKRIPTE:

- [1] Zadaci iz matematike I; Sveučilište u Zagrebu, I. izd. 1946. (198 str.), II. izd. 1948. (208 str.).
 - [2] Zadaci iz matematike IIa; Sveučilište u Zagrebu, 1948. (178 str.).
 - [3] Zadaci iz matematike II; Sveučilište u Zagrebu, 1949. (178 str.).
 - [4] Odabrani primjeri iz više matematike I; Sveučilište u Zagrebu, I. izd. 1959., II. izd. 1961. (162. str.).
 - [5] Repetitorij više matematike I; Sveučilište u Zagrebu, I. izd. 1959. (129 str.), II. izd. 1961. (162 str.).
 - [6] Vektorski račun; Sveučilište u Zagrebu, od 1962. do 1977. tiskano 4 puta (96 str.).
 - [7] Riješeni zadaci iz više matematike I; Sveučilište u Zagrebu, 1967. (456 str.).
- Napomena: Skripta pod br. 1 do 3 u koautorstvu s B. Zelenkom.

UDŽBENICI:

- [8] Zadaci iz apstraktne algebre; Naučna knjiga, Beograd, I. izd. 1968; do sada 6 izdanja, (114 str.).
- [9] Riješeni zadaci iz više matematike s repetitorijem I; Školska knjiga, Zagreb, I. izd. 1972; do sada 6 izdanja, (126 str.).
- [10] Riješeni zadaci iz više matematike s repetitorijem II; Školska knjiga, Zagreb, I. izd. 1973; do sada 4 izdanja, (222 str.).
- [11] Uvod vo matematičkata logika; Matem. institut Kiril i Metodij, Skopje 1973. (92 str.).

MONOGRAFIJE:

- [12] Matematička logika (klasična logika sudova); Matemat. institut SRS, Beograd, I. izd. 1964., II. izd. 1972. (228 str.).
- [13] Zbirka elementarnih ali težih zadataka; Zavod za izdav. udžbenika, Beograd 1965. (96 str.).
- [14] Zbirka elementarnih ali težih zadataka; Zavod za izdav. udžbenika, Beograd 1972. (148 str.).
- [15] "Stara" i "nova" matematika, Školska knjiga, Zagreb 1975. (272 str.).
- [16] Matematika kroz kulture i epohe; Školska knjiga, Zagreb 1979. (184 str.).
- [17] Na izvorima matematike; Radničko sveučilište Božidar Maslarić, Osijek 1979. (108 str.).
- [18] Matematika skozi kulture in epohe (prijevod na slovenski br 16.); Društvo matematikov Slovenije, Ljubljana 1984. (184 str.).
- [19] Zabavna matematike; Školska knjiga, Zagreb 1991. (136 str.).
- [20] Matematička čitanka; Školska knjiga, Zagreb 1991. (296 str.).
- [21] Iksnaiks; Hrv. matem. društvo, Zagreb 2000. (60 str.).
- [22] Čudesna matematika: pogled iznutra i izvana; Hrv. matem. društvo, Zagreb 2010. (256 str.).

PRIJEVODI:

- [23] Jean-Louis Krivine: Théorie axiomatique des ensembles; Aksiomatička teorija skupova; Školska knjiga, Zagreb 1977. (150 str.).

POPIS ZNANSTVENIH RADOVA

- [1] *Einige Eigenschaften von Gruppen in welchen mehrere Operationen definiert sind* Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **4** (1949), 97–103.
- [2] *Einige Beziehungen der Kommutativitäts- und der Assoziativitätseigenschaft*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **6** (1951), 33–48.
- [3] *Poopćenje dvaju teorema elementarne planimetrije na n -dimenzionalni prostor*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **6** (1951), 145–154.
- [4] *Izvođenje identiteta vektorske algebre pomoću algebre kvaterniona*, Vesnik mat-fiz. **3** (1951), 49–50.
- [5] *Jedan teorem o homotetičkim hiperelipsoidima u n -dimenzionalnom prostoru*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **8** (1953), 194–195.
- [6] *Über ein Model der Euklidischen Geometrie*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **8** (1953), 241–246.
- [7] *Einige metrische Relationen über Simplexe*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **9** (1954), 115–120.
- [8] *Verallgemeinerung einer Formel von l'Huilier*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **9** (1954), 121–127.
- [9] *Ein Problem über Wägen*, Elemente der Math. **10** (1955), 11–15.
- [10] *Ein Axiomensystem für die natürlichen Zahlen*, Archiv der Math. **6** (1955), 408–412.
- [11] *Über eine Klasse von Gruppoiden*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **10** (1955), 265–286.
- [12] *Eine Charakterisierung des Ordnungstypus der Menge der ganzen Zahlen mittels der Nachfolger-funktion*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **11** (1956), 11–15.
- [13] *Ein Vergleich des arithmetischen und des geometrischen Mittels*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **11** (1956), 23–24.

- [14] *Eine Charakterisierung und Klassifikation der unkehrbar eindeutigen Abbildungen einer Menge in sich*, Zeitschrift für mathematische Logik Grundlagen Math. **2** (1956), 228–232.
- [15] *Elementare Aufzählung der minimalen erzeugenden Operationssysteme der Aussagenlogik*, Zeitschrift für mathematische Logik Grundlagen Math. **5** (1959), 266–279.
- [16] *An Axiom System for Natural Nombres and their Ordering*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **15** (1960), 153–159.
- [17] *Anschaulicher Beweis des Vierscheitelsatzes*, Elemente d. Math. **16** (1961), 61–62.
- [18] *An Equivalent of the Axiom of Choice*, Nieuw Archief voor Wiskunde **10** (1962), 53–54.
- [19] *On Monotone Mappings of the Power Set*, Portugaliae Mathematica **21** (1962), 111–112.
- [20] *A Proof of the Well-ordering Theorem*, Colloquium Math. **11** (1963), 53–54.
- [21] *On Monotone Mappings of Complete Lattices*, Fundamenta Mathematicae **53** (1964), 147–154.
- [22] *A Note on Order Relations* Publicationes Mathematicae **10** (1963), 155–156.
- [23] *Application of a Lattice-theorem to abstract Set Theory*, Rad JAZU **331** (1964), 67–74.
- [24] *An Axiom-System for the Classical Two-valued $\{\supset, \&, \bar{\cdot}\}$ -propositional Logic*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **19** (1964), 157–166.
- [25] *Plane Pre-projective Geometries*, Glasnik Mat.-Fiz. Astronom. Ser. II. **20** (1965), 251–260.
- [26] *An Ordering of the Set of Natural Numbers Based on Peano Axioms*, Archivum Mathematicum **3** (1967), 31–34.
- [27] *A Remark Concerning the Foundations of the Theory of Recursive Functions*, Glas. Mat. Ser. III **22** (1967), 3–8.
- [28] *A Proof of Zermelo's Theorem*, The Journal of Symbolic Logic **32** (1967), 366.
- [29] *A Direct Proof of the Comparability of Cardinals*, Glas. Mat. Ser. III **23** (1968), 151–153.
- [30] *A Theorem on Partially Ordered Sets*, Journal of the Australian Math. Soc. **9** (1969), 361–362.
- [31] *Pre-Geometric Relations*, Publ. Monash Univ. (1968) 1–54; Melbourne.
- [32] *Pre-Geometric Relations*, Glas. Mat. Ser. III **4(24)** (1969), 243–253.
- [33] *A Proof of two Theorems by R. Baer*, Glas. Mat. Ser. III **4(24)** (1969), 255–257.
- [34] *Some Properties of Pre-geometric Binary Relations*, Publ. El. Teh. Fak. Univ. Beograd No **284** (1969), 61–78.
- [35] *Einige Bemerkungen zur Grandjot'schen Kritik betreffend die Peano'schen Funktionalgleichungen*, Publ. Techn. Univ. Miskolc **XXX** (1970), 285–287.
- [36] *Über gewisse Klassen von Simplexen*, Rad JAZU **370** (1975), 21–36.
- [37] *Einige Eigenschaften der Euler'schen Geraden*, Rad JAZU **374** (1977), 33–44.
- [38] *Über eine Klasse von Dreiecken*, Rad JAZU **382** (1978), 55–64.
- [39] *Einige merkwürdige Punkte im Dreieck*, Rad JAZU **396** (1982), 17–21. (zajedno s O. Bottemom, Delft)
- [40] *Einfacher Beweis eines Zerlegungssatzes*, Rad JAZU **396** (1982), 45–46.
- [41] *Über eine Klasse von Tetraedern*, Rad Jazu **408** (1984), 45–50.

Zvonimir Šikić